

O'RTA MAXSUS HARBIY TA'LIM MUASSASALARIDA YOSHLARNI HARBIY SOHAGA QIZIQTIRISHNING VATANPARVARLIK OMILLARI

<https://doi.org/10.53885/edinres.2022.7.7.065>

*O'rinbaeva Dilfuza Abdumannobovna,
O'zbekiston Respublikasi Milliy Gvardiyasi Toshkent "Temurbeklar maktabi"
harbiy akademik litseyi tarix fani katta o'qituvchisi*

ПАТРИОТИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ МОЛОДЕЖИ В ВОЕННУЮ СФЕРУ В СРЕДНИХ СПЕЦИАЛЬНЫХ ВОЕННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

*Уринбаева Дильфуза Абдуманнобовна,
Ташкентский военно-академический лицей «Школа Темурбеклар»
Национальной гвардии Республики Узбекистан
старший учитель истории*

PATRIOTIC FACTORS OF INVOLVING YOUNG PEOPLE IN THE MILITARY SPHERE IN SECONDARY SPECIAL MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS

*Urinbaeva Dilfuza Abdumannobovna,
Tashkent «Temurbeks School» military academic lyceum of the National
Guard of the Republic of Uzbekistan
senior history teacher*

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'rta maxsus harbiy ta'lim muassasalarida yoshlarni harbiy sohaga qiziqtirishning vatanparvarlik omillari haqida ma'lumotlar berilgan. Bugungi kunda yoshlarni O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari safida xizmat qilish uchun tayyorlash Davlat miqyosidagi eng muhim vazifa sanaladi. Shuningdek, Yoshlarda vatanparvarlik g'oyalarini shakllantirish, ongi va tafakkuriga vatan ximoyasi sharafli va muqaddas burch ekanligini singdirish hamda ularni harbiy kasbga qiziqtirish va milliy armiyamiz bilan faxrlanish tuyg'usini uyg'otishdan iborat.

Kalit so'zlar: Ma'naviy jasorat, meros, ma'naviy tahdid, ma'rifat, ahloq, kasbiy tarbiya.

Аннотация: В данной статье представлена информация о патриотических факторах, привлекающих молодежь на военную службу в средних специальных военно-учебных заведениях. Сегодня важнейшей задачей государства является подготовка молодежи к службе в Вооруженных Силах Республики Узбекистан. Она также направлена на привитие молодым людям патриотических идей, внушение в их сознание и мышление того, что защита Родины является почетным и священным долгом, а также воспитание у них чувства интереса к военной профессии и гордости за нашу национальную армию.

Ключевые слова: Духовное мужество, наследие, духовная угроза, просвещение, нравственность, профессиональное образование.

Annotation: This article provides information on the patriotic factors that attract young people to the military in secondary special military educational institutions. Today, the most important task of the state is to prepare young people for service in the Armed Forces of the Republic of Uzbekistan. It also aims to instill in young people patriotic ideas, to instill in their minds and thinking that the defense of the homeland is an honorable and sacred duty, and to arouse their interest in the military profession and a sense of pride in our national army.

Key words: Spiritual courage, heritage, spiritual threat, enlightenment, morality, professional education.

Kirish. O'zbekiston Respublikasi tinchlik siyosatini olib borish bilan birga o'z zimmasiga fuqarolar havfsizligi, tinchlik va barqarorligini ta'minlash vazifalarini oladi. buyuk tarixiy jarayonda xalqimizning harbiy sohadagi boy merosiga tayanib, Jaloliddin Manguberdi, Sohibqiron Amir Temur, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi buyuk sarkarda bobolarimizning jangovar an'analarini munosib davom ettirib kelayotgan, jismoniy va ma'naviy yetuk, zamonaviy bilim, qurol-yarog' va texnikalarni puxta egallagan, davlat va xalq manfaatlari uchun har qanday sinov va mashaqqatlarni yengib o'tishga tayyor bo'lgan harbiylarimiz doimo faol ishtirok etib kelayotganlari har qanday yuksak e'tirofga munosibdir. Shu ma'noda, muqaddas qasamyodiga hamisha sodiq, el-yurt himoyasi yo'lida metin qalqon bo'lgan mard va jasur harbiylarimiz O'zbekistonning chinakam vatanparvar bahodirlari, desak, ayni haqiqatni aytgan bo'lamiz. Xalqimiz o'zining sizlar kabi botir va dovyurak farzandlari – Vatanimizning haqiqiy posbonlari bilan haqli ravishda faxrlanadi. [1]. Harbiy xavf potensial manbalari mavjud ekan O'zbekiston zaruriy etarlilik darajasida davlat mudofaa qudratini mustahkamlashi zarur.

Xavf-xatar tug'ilishi mumkin bo'lgan sabablar:

1. Dunyoning turli mintaqalarida qurollangan guruhlarining bir joyga to'planishining yuqori darajasi;

2. Dunyo bo'yicha siyosiy vaziyatning kuchayishi;

3. Alohida davlatlar va davlat bloklarining o'z siyosatlarini kuch bilan hal qilishi;

4. Ba'zi davlatlarning boshqa mamlakatlar chegarasi yaqinida o'z qurolli kuchlari guruhlarini kuchaytirishga intilishi;

5. Chegaradosh mamlakatlarda yuzaga kelgan siyosiy ahvolning o'zgaruvchanligi va ularning kuchayishi imkoniyati mavjudligi;

Shu bilan birga millatlar orasida buzg'unchilik siyosatning olib borilish faoliyati.

Xalqning tinch hayoti va mamlakat havfsizligi kafolati, mustaqil rivojlanish va ijtimoiy munosabatlarni yangilash yo'liga qadam qo'ygan yosh mamlakat mustaqiligini kuriqlaydigan Qurolli Kuchlarimizning tarixiy vazifasi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 52-moddasida yozilgan: O'zbekiston Respublikasini himoya qilish har bir O'zbekiston fuqarosning burchidir. Bu majburiyatimiz asosiy qomusimizda ham mustahkamlab o'tilgan.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi. Bu borada qabul qilingan 2022-2026 yil davlat dasturining 100 ta maqsadining [2] 90-maqsadi: Davlatning mudofaa qobiliyatini yanada mustahkamlash, Qurolli Kuchlarning jangovar shayligini, uning imkoniyatlari va qobiliyatini kuchaytirish. Barcha bo'g'indagi hokimiyat organlari rahbarlarining qo'shinlar kundalik hayotida, harbiy shaharchalar barpo etish, ularning infratuzilmasini yaxshilash, yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda faol ishtirok etishini ta'minlash. Harbiy xizmatni o'tab qaytgan yoshlarning ijtimoiy muammolarini hal etish, ularni ish bilan ta'minlashga alohida e'tibor qaratish, Qurolli Kuchlarning barcha davlat idoralari, muassasa va korxonalar uchun yetuk kadrlar tayyorlaydigan maktabiga aylanishiga erishish. Mamlakat harbiy xavfsizligini ta'minlash va mudofaa salohiyatini mustahkamlash borasidagi qonunchilik hujjatlarini takomillashtirish. Qurolli Kuchlar yagona avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimini yaratish va raqamlashtirishni yanada takomillashtirish. Qurolli Kuchlarda yagona axborot kommunikatsiya tizimini yaratish va axborot xavfsizligini ta'minlash. Mudofaa vazirligi qo'shinlarining jangovar shayligi va tayyorgarligi hamda o'quv moddiy-texnika bazasini yanada takomillashtirish. Fuqarolarning harbiy xizmatni o'tash tartibini yanada

takomillashtirish. Oliy harbiy ta'lim muassasalariga nomzodlarni saralash va tanlab olish tizimini yanada takomillashtirish kabi Mard o'g'lon haqida Mahmud Zamaxshariy yozadi: "Mard kishi mag'lub bo'lgani bilan uning martabasi past bo'lmas, mashaqqatu tashvishga giriftor bo'lsa-da, xor bo'lmas". Demak, o'sib kelayotgan yosh avlodni barkamol inson jumladan Vatanni sevadigan, vatanparvar jonkuyar sifatida tarbiyalash muhim vazifalardan sanaladi. Mana shunday dolzarb vazifaning muvaffaqiyatli amalga oshirishda asrlar sinovidan omon o'tgan, necha-necha davr kishilarini ezgu xislat va fazilatlar egasi qilib tarbiyalashga yaqindan yordam bergan buyuk allomalarimiz hayoti, ularning dunyo tamadduniga munosib ulush bo'lib qo'shilgan ma'naviy merosi, asarlaridan to'laqonli foydalanish lozim. Bunday imkoniyat faqat mustaqillik sababligina yaratildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyev O'zbekiston Prezidenti huzuridagi Xavfsizlik kengashining majlisida nutq so'zlab: "Biz ayni shu asosda mamlakatimiz mudofaa salohiyatini mustahkamlashni O'zbekistonni rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilab oldik. Strategiyaga binoan 2017-yilda boshqa sohalar qatorida harbiy qurilish borasida ham keng ko'lamli o'zgarishlar amalga oshirildi. Qisqa muddatda dastlabki aniq natijalarga erishdik va yangilanayotgan Qurolli Kuchlarimiz bo'yicha strategik yondashuvni ishlab chiqdik".

Shu yildan 14-yanvar vatan himoyachilar kuni munasabati bilan "Xalq va armiya – bir tanu, bir jon" shiori ostida barcha ta'lim muassasalarida o'quvchilar bilan davra suhbatlari tashkil etildi. Davra suhbatining asosiy maqsad, xalq va armiya yakdilligini yanada mustahkamlash, yoshlarni vatanparvarlik va millatparvarlik g'oyalari shakllantirish, ongi va tafakkuriga vatan ximoyasi sharafli va muqaddas burch ekanligini singdirish hamda ularni harbiy kasbga qiziqtirish va milliy armiyamiz bilan faxrlanish tuyg'usini uyg'otishdan iborat bo'ldi. Hozirgi vaqtda butun jamiyatimizda, jumladan, Qurolli Kuchlarimiz tizimida ham amalga oshirilayotgan islohotlarimiz asosida "Inson qadri uchun" degan muhim tamoyil asosiy hisoblanadi.

Yoshlarni O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari safida xizmat qilish uchun tayyorlash Davlat miqyosidagi vazifa sanaladi. Shu vazifani hal qilishda "Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik, shu jumladan fuqaro muhofazasi va tibbiy bilim asoslari bo'yicha tayyorgarlik o'quv dasturidagi majburiy fan bo'lib, umumiy o'rta, o'rta maxsus va boshlang'ich professional ta'lim muassasalarida chaqiruvga qadar tayyorgarlik o'qituvchilari tomonidan bitirish yili arafasidagi kurslardan yoki sinflardan boshlab o'tiladi"[3]. Bu borada Yoshlarga harbiy ta'lim berishda ularga qo'shinlarning o'quv-jangovar faoliyatida bajariladigan mashqlar, harakatlar va amallarni harbiy qismlardagidek o'rgatish muhim ahamiyatga ega. Bu mashqlarni ko'p marotaba takrorlash natijasida yoshlarda zaruriy harbiy bilimlar va kasbiy ko'nikmalar asoslari yuzaga keladi.

Muhokama. Yoshlar – Vatanimizning, millatimizning kelajagidir. Vatanimiz taqdirini ularga ishonib topshirar ekanmiz, avvalo ular zimmalariga yuklatilayotgan murakkab va mas'uliyatli vazifani butun mohiyati ila chuqur anglashlari, unga o'zlarini hissalarini qo'shishlari lozim. Zero, Vatanni sevish, unga mehr-muhabbat qo'yish bevosita har kimning shu yurt ravnaqi yo'lida amalga oshirayotgan bunyodkorona ishlari bilan belgilanadi.

Milliy o'zlikni anglashning rivojlanishida milliy vatanparvarlik g'oyalari bilan sug'orilgan, teran fikrlovchi yoshlarni tarbiyalash katta ahamiyatga egadir. Shuning uchun Vatan himoyasiga tayyorlanayotgan yoshlarimizning har biri yuksak vatanparvarlik ruhida tarbiyalanishi shart. Vatanparvarlik – yuksak insoniy fazilat hisoblanadi. Vatanparvarlik komillikning eng yorqin jihatlaridan biridir. SHuning uchun ham Hadisi Sharifda "Vatanni sevmoq – iymondandur" deb da'vat qilinadi. Vaholanki, o'tmishda jahon sivilizatsiyasiga ulkan hissa qo'shgan xalqning

bugungi avlodlari, o'z meroslarining jahon xalqlari tomonidan e'tirof etilishini ta'kidlab o'tish joizdir, zero ularda bu kabi his – tuyg'ular milliy g'urur hamda ruhiy barkamollikka etaklaydi, milliy o'zligini anglashga intilishini kuchaytiradi.

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi jismoniy tarbiya bilan uzviy bog'liq suratda olib borilganidagina yaxshi natija beradi. Shuning uchun harbiy vatanparvarlik tarbiyasini jismoniy tarbiyasiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Sovuqqa va issiqqa bardoshli bo'lish, kasalliklarga tezda berilmaslik, qiyinchiliklarni engish, irodalilik. sabot – matonatlik, tez va chaqqon harakat qila bilish kabi Vatan mudofaachisiga xos fazilatlarni talaba – yoshlar va o'qituvchilarda rivojlantirishda jismoniy tarbiya va sport o'inarining roli benihoyat kattadir. Shundan kelib chiqib, 2022-2026 yil davlat dasturida esa “Barcha bo'g'indagi hokimiyat organlari rahbarlarining qo'shinlar kundalik hayotida, harbiy shaharchalar barpo etish, ularning infratuzilmasini yaxshilash, yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda faol ishtirok etishini ta'minlash. Harbiy xizmatni o'tab qaytgan yoshlarning ijtimoiy muammolarini hal etish, ularni ish bilan ta'minlashga alohida e'tibor qaratish, Qurolli Kuchlarning barcha davlat idoralari, muassasa va korxonalar uchun yetuk kadrlar tayyorlaydigan maktabiga aylanishiga erishish.[4] kabi rejalar ilgari surilgan. Bugun yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularni Vatan mudofaasiga jismonan va ma'naviy jihatdan tayyorlash zarurligi hozirgi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Natija. Umumta'lim o'quv muassasalarida, o'rta maxsus va o'rta kasb-hunar ta'limi muassasalarida o'quvchilarni, shu jumladan oliy ta'lim dargohlarida ta'lim olayotgan talaba – yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tayyorlash endilikda ta'lim – tarbiya ishlarining barcha tizimlari orqali amalga oshirilmoqda.

Darhaqiqat, Vatanga nisbatan chinakam sadoqat uni himoya qilishga ham qodir bo'lishni talab etadi. O'quvchilarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash barcha turdagi faoliyat ko'rsatayotgan ta'lim muassasalarining asosiy o'rin egallashi darkordir. Albatta buning uchun talaba – yoshlar harbiy vatanparvarlik tarbiyasining nazariy va amaliy bilimlariga ega bo'lishi, o'quv yurtlardagi pedagogik jamoalarining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Uni muvaffaqiyatli hal etishda “Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi” fanini yanada takomillashtirish bu jarayonlarga yordam beradi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 16 avgustdagi PQ-3216-son [5] qarori bilan har bir viloyatda bittadan Ichki ishlar vazirligining akademik litseylari tashkil etilgan. Prezidentimizning ushbu qaroriga asosan: 2020/2021 o'quv yilidan boshlab Akademiya kunduzgi ta'lim shakliga qabul faqat IIV akademik litseylari, harbiy akademik litseylar bitiruvchilari tarkibidan amalga oshiriladi; Favqulodda vaziyatlar vazirligining Yong'in xavfsizligi akademiyasi va Milliy gvardiya Harbiy-texnika institutiga o'qishga kirishda IIV akademik litseylarining bitiruvchilari uchun ularning test sinovlari davomida to'plash mumkin bo'lgan eng yuqori ballning 10 foizi miqdorida qo'shimcha ballar tarzida imtiyozli shartlar nazarda tutiladi; Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi, FVV Yong'in xavfsizligi akademiyasi yoki MG Harbiy-texnika institutiga o'qishga kira olmagan IIV akademik litseylari bitiruvchilari O'zbekiston Respublikasi ichki ishlar vaziri tomonidan belgilanadigan tartibda ustunlik asosida ichki ishlar organlari xizmatiga qabul qilinadi.

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi bo'yicha masalalar boshlang'ich harbiy tayyorgarlik fanni maktabning quyi bosqichidan o'rganish asosida harbiy sohaga yanada qiziqishlari ortib boradi. Amir Temur “Temur tuzuklari” asarida “Amr qildimki, qaysi bir amir biron mamlakatni fath etsa, yo g'anim lashkarini yengsa, unga uch narsa bilan imtiyoz bersinlar: faxrli xitob, tug' va nog'ora topshirib, uni «bahodir» deb atasinlar; uni davlat va saltanat sherigi (deb) bilib, kengash majlisiga kirgizsinlar; unga chegara viloyati topshirilsin va o'sha yerlik amirlar unga bo'ysunsinlar. Agar amirlardan qaysi birovi to'rani (xon o'g'lini) yengsa yoki biron amirzodaga shikast yetkazsa, yo biror o'lka xonini mag'lub etsa, uni

yuqoridagi tartibda mukofotlasinlar.[6] Bundan kelib chiqadiki, har yili 14-yanvar “Vatan himoyachilar kuni” bayrami bilan harbiy hizmatchilar va huquqni muhofaza qilish organlari hodimlaridan bir guruhini mukofotlash bo’lib o’tadi. Bu sharafli va muqaddas kasb egalariga bo’lgan ibratli faoliyatni na’munasidir.

Xulosa. Xulosa qilib, Vatanparvarlik yurtimiz tinchlik-osoyishtaligini ta’minlashning garovidir. Mavlono Fuzuliyning: “Mening bitta hayotim bor, bordiyu ming- ta hayotga ega bo’lganimda ham hammasini Vatan uchun sarflagan bo’lur edim” degan so’zlari yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda bebaho o’g’itdir. “Kimki o’z yurtini sevmasa, u hych nimani seva olmaydi”, “Kimki o’z Vataniga daxldor bo’lmasa, u insoniyatga ham daxldor emas” kabi fikrlar esa vatanparvarlik jamiyat hayotining ma’naviy asosi ekanligi yana bir bor eslatadi. U jamiyatni rivojlantiruvchi, shaxsni faol fuqaro maqomida o’z Vataniga fidoyi bo’lib xizmat qilishga safarbar etuvchi ichki kuch sifatida xizmat qiladi va ijtimoiy hodisa sifatida har qanday millat va davlatning yashashi va rivojlanishini mustahkamlovchi asosiy omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev O’zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tashkil etilganining 30 yilligi munosabati bilan harbiylarni tabrikladi. Xalq so’zi gazetasi 2022 yil 14 yanvar №9 (8071).

O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni, “Inson qadrini ulug’lash va faol mahalla yili” davlat dasturi. Xalq so’zi gazetasi 2022 yil 1 fevral №23 (8085).

O’zbekiston Respublikasining 2021-yil 30-sentabrdagi O’RQ-718-sonli Qonuni 13-moddaning birinchi qismi, 30.09.2021-y., 03/21/718/0920-son

O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni, “Inson qadrini ulug’lash va faol mahalla yili” davlat dasturi. Xalq so’zi gazetasi 2022 yil 1 fevral №23 (8085).

Temur tuzuklari. -T.: G’afur G’ulom nomidagi nashriyot-matbaa birlashmasi, 1991. -64-b

Marsel Brian. Menkim, Sohibqiron-Jahongir Temur. “Yangi asr avlodi”. T.: 2016